

Húsipari Állatorvosi Ellenőrző Szolgálat (HÁESZ)
szervezete és működése
1953. VII. 1. – 1963. III. 31.

Dr. Kazár Gyula

Az előadásom tulajdonképpen történeti összefoglaló, amely az élelmiszerbiztonságra irányuló törekvéseink korábbi idejéről kíván tájékoztatást nyújtani.

A húsiparban az 1950. évben befejeződött államosítással a nagyobb húsüzemekből minisztériumi, a kisebbekből tanácsi húsipari üzemek jöttek létre. A húsipar államosításával a közvágóhidak – melyek ipari tevékenységük mellett elsősorú köz- és állategészségügyi feladatokat láttak el – a húsüzemekkel összeolvadtak, egyesültek, és az Élelmiszeripari Minisztérium (ÉlipM) fő- és szakfelügyelete, a Húsipari Igazgatóság irányítása alá kerültek.

Az állami húsipari vállalatok sokrétű gazdasági feladatai szükségessé tették, hogy az élelmiszeripari miniszternek olyan szakigazgatási szervezete álljon rendelkezésére, mely tárcán belül a népgazdasági érdekek szem előtt tartásával ellátja a hatósági állat- és élelmezés-egészségügyi feladatokat. Mindezek mellett a húsiparnak a gépesített automatizált nagyüzemű termelés megvalósításához – a húsvizsgálaton túlmenően – olyan szervezetre volt igénye, amely a vágás, feldolgozás higiénés feltételeit előírja, azok kivitelezését ellenőrzi, az üzemek tervezésében, létesítésében, alakításában, a gépek konstruálásában, a technológia kiválasztásában a higiénés szempontokat érvényesíti és a higiénés szemlélet kialakításában az oktatásban is részt vesz.

Az élelmezés-egészségügyi viszonyok mind halaszthatatlanabbá tették az ÉlipM-on belül ilyen szakigazgatási szerv felállítását. 1951-ben az akkori kormányzat az élelmezés-egészségügy fejlesztéséről szóló 1.028/1951. sz. MT határozatában kötelezővé tette az élelmiszeriparban új élelmezés-egészségügyi szervezet kiépítését. Ennek alapján alakult meg 1952. IV. hó 15-ével az ÉlipM Egészségügyi Szolgálat. Ez felmérte az élelmiszeripar élelmezés-egészségügyi helyzetét. Munkájának eredményeképpen a Népgazdasági Tanács 432/31/1952. MT sz. határozatot hozott az élelmezés-egészségügy fejlesztéséről. E határozat, továbbá a 45/1953. OT sz. együttes utasítása, valamint a 67/1953. FM-ÉlipM-BM sz. együttes utasítása és az élelmiszeripari miniszter 223.160/1953. ÉlipM sz. utasítása alapján a minisztérium az állami húsiparnál az egész napi munkaidejüket a vágóhídon szolgálatot teljesítő főállású, hatósági jogkörrel rendelkező szakállatorvosokból – továbbá ezek mellett szolgálatot teljesítő segédszemélyzetből és a vágóhidakhoz tartozó bakteriológiai húsvizsgáló laboratóriumokból, azok felszereléseikkel együtt – megszervezte a húsipar élelmezés-egészségügyi szolgálatát, a HÁESZ-t és azt a fő- és szakfelügyelete alá rendelte.

Az utasítás alapján a HÁESZ szakmai tevékenységét 1957-ig a Húsipari Igazgatóság állományába beosztott – ÉlipM Egészségügyi Szolgálatának vezetője alá rendelt – élelmezés-egészségügyi felügyelő irányította és ellenőrizte. A HÁESZ minisztériumi és tanácsi részre tagozódott. Az előbbiekhöz tartozó szakállatorvosok az ÉlipM, az utóbbiakhoz beosztottak a területileg illetékes megyei Tanács Végrehajtó Bizottság Élelmiszeripari osztálya (tanácsi) állományába kerültek. Ebben a szervezeti formában fejtették ki hármas közegészségügyi, állategészségügyi és népgazdasági tevékenységüket. Az új feladatok megoldására megalakulásakor az állami húsipar vágóhídjain minisztériumi állományba 37 szakállatorvos, a tanácsi húsipar vágóhídjain 31 szakállatorvos állt rendelkezésre. A 37 szakállatorvos átlagéletkora 55 év volt és csak 14 százalék volt 35 éves vagy ez alatti életkorú. A szolgálat létszáma a 35 segédszeméllyel 103 főt tett ki.

**A Földművelésügyi Minisztériumtól 1953. VII. 1-ig az
Élelmiszeripari Minisztériumba átvett állatorvosok névsora**

A minisztérium állományába kerültek névsora:

Budapesten:

Babó Sándor	Beer Vilmos	Bogdanov Ferenc
Doby Ernő	Erdős László	Farkas György
Halmágyi Károly	Hitsch Ede	Huszágh Nándor
Istvánffy Ernő	Juhász Balázs	Kazár Gyula
Korondy Aladár	Kottra Artúrné	Kovács László
László Tibor	Lenkovics László	Marcis Tibor
Méhes György	Mocsári László	Molnár Lajos
Nagy Ernő	Sárosdy Jenő	Szabados Antal
Szél György	Szilvásy László	Takács Gyula
Takács János	Wasenszky Miklós	Zimmermann Gusztáv
Zoltán Jenő		

Vidéken:

Benkő Sándor	Kalmár Béla	Makó Imre
Raiger Alfréd	Szák György	Vas István

A tanács állományába kerültek névsora

Altmann Lajos	Bárdfalvy Gergely	Bodrossy Leó
Diamant Rezső	Boglár Géza	Dörmann Henrik
Farkas Tibor	Forrai Antal	Gloser Ernő
Gyenes Gyula	Harsányi Lajos	Henkei Antal
Heubner Károly	Karádi Vendel	Kis László
László Ferenc	Laczkó József	Látos Sándor
Maksai Ferenc	Noszkó Horváth József	Oláh Géza
Petri Viktor	Takács Jenő	Tantó Miklós
Tóth László	Varga Nándor	

A HÁESZ szervezetéről szóló 223.160/1953. ÉlípM sz. utasítást a 74/1957. Élmm sz. utasítás módosította és kiegészítette. Az utasítás szabályozta a HÁESZ fő- és szakállatorvosainak kinevezését, áthelyezését és munkaviszonyának megszüntetését. Ennek alapján a HÁESZ vezető főállatorvosának és a Budapesti HÁESZ hivatalvezető főállatorvosának és helyettesének kinevezése a felügyeletét ellátó miniszterhelyettes hatáskörébe tartozott. A Budapesti HÁESZ szakállatorvosainak kinevezése a Budapesti hivatalvezető főállatorvos, a megyei tanács állományába tartozó HÁESZ szakállatorvosainak kinevezése a megyei Tanács Élelmiszeripari Osztály vezetőjének hatáskörébe tartozott, akik ezen jogukat a szakigazgatási szerv – HÁESZ – vezető főállatorvosának hozzájárulása alapján gyakorolták. Ez az utasítás lehetővé tette, sőt biztosította a tanácsi állományba történő kinevezés esetén, hogy a bővülő feladatok ellátására igényelt, és engedélyezett állásokat

szakmailag jól felkészült állatorvosokkal töltsük be. Az utasítás alapján 1957-től a HÁESZ a vezető főállatorvos irányítása alá került, akit közvetlenül a miniszterhelyettes alá rendelve a Húsipari Igazgatóság vezetője mellé osztottak be. A miniszter ezzel az utasításával miniszterhelyettes alá rendelt hatósági jogkörrel rendelkező független és önállóan működő szakigazgatási szervezetet teremtett meg. A Szolgálat ebben az időben – 40 minisztériumi és 37 tanácsi állományba tartozó – összesen 77 állatorvossal fejtette ki tevékenységét.

A minisztériumi állományba tartozó szakállatorvosok névsora

***Az Élelmezésügyi Minisztérium állományába tartozó
Húsipari Állatorvosi Ellenőrző Szolgálat vezető- és beosztott szakállatorvosainak névsora
1957-ben.***

Babó Sándor	Istvánffy Ernő	Méhes György	Szák György
Bajza Kálmánné	Kalmár Béla	Mocsári László	Szelényi Lajos
Benedek László	Kazár Gyula	Molnár Lajos	Szél György
Benkő Sándor	Kádas Zoltán	Nagy Emil	Takács Gyula
Egri László	Kottra Artúrné	Péteri András	Takács János
Füstös Miklós	Kovács Andrásné	Pintér Sándor	Telegdy István
Gesztelyi Jenő	Kunfalvi Tibor	Prokopp László	Vas István
Gyimesi Vilmos	Látos Sándor	Raiger Alfréd	Zilahy András
Halmágyi Károly	Makó Imre	Simonffy Zoltán	Zimmermann Gusztáv
Horváth Róza	Marcis Tibor	Szabados Antal	Zöld Ernőné

A tanácsi állományba tartozó szakállatorvosok névsora

<i>A Tanács Élelmiszeripari Osztály állományába tartozó Húsipari Állatorvosi Ellenőrző Szolgálatok vezető- és beosztott szakállatorvosainak névsora 1957-ben.</i>			
MEGYEI H.V.	VÁGÓHÍD	VEZETŐ FŐÁLLATORVOS	SZAKÁLLATORVOSOK
Baranya	Pécs	Gerzson István	Forrai Antal, Velin István, Bencze Jenő
Bács- Kiskun	Baja	Varga Nándor	
	Kalocsa	Dekoly Lajos	
	Kiskunfélegyháza	Kiss Sándor	
Békés	Békéscsaba	Bányai Gábor	
Borsod- Abaúj- Zemplén	Miskolc	Tantó Miklós	Glózer Ernő, Kiss Sándor
	Sátoraljaújhely	Dörmann Henrik	
	Ózd	Ambrus Sándor	
Csongrád	Hódmezővásárhely	Vértés Ernő	
Fejér	Székesfehérvár	Nagypál Imre	Noszkó H. József
Győr- Sopron	Győr	László Ferenc	Bodrossy Leó, Somlyai Lajos
Hajdú- Bihar	Debrecen	Takács Jenő	Lenkovics László, Kiss László
Komárom	Dorog	Tamássy Károly	
	Tatabánya	Heubner Károly	
Nógrád	Salgótarján	Győri János	
	Balassagyarmat	Altmann Lajos	
Pest	Cegléd	Szakter József	
	Vác	Bártfalvy Gergely	
Somogy	Kaposvár	Karádi Vendel	
Szabolcs	Nyíregyháza	Farkas Tibor	
Szolnok	Szolnok	Gyenes Gyula	
Vas	Szombathely	Boglár Géza	Hofmeister László
Veszprém	Veszprém	Harsányi Lajos	
	Keszthely	Medveczky Zsigmond	
Zala	Nagykanizsa	Magyar Miklós	
	Zalaegerszeg	Wieber Imre	

1963. március hó 31-ével megszűnt az egyes húsipari vállalatok tanácsi irányítása és több vállalatot egyesítettek. A Húsipari Igazgatóság megszűnt és 1964. január 1-től Húsipari Trösztte alakult. A Gazdasági Bizottság 4.130/1962. ill. 10.110/1963. GB határozata alapján 1963. IV. hó 1-től az Élelmiszerügyi Minisztérium (ÉlmM) – a központi irányítás és ellenőrzés megerősítésére – valamennyi HÁESZ kirendeltséget a Központi Húsipari

Állatorvosi Ellenőrző Szolgálatba osztotta be, és egyben a Szolgálatot a továbbiakban az Igazgatási Főosztály felügyelete alá helyezte. A Szolgálat ebben az időben 138 szakállatorvossal rendelkezett, ebből 88 fő minisztériumi és 50 fő tanácsi állomány átvételéből származott.

A 1963. március 31-ig a tanácsi állományban tevékenységet folytató állatorvosok nevei

<i>A Tanács Élelmiszeripari Osztály állományába tartozó Húsipari Állatorvosi Ellenőrző Szolgálatok vezető- és beosztott szakállatorvosainak névsora 1963. III. 31-ig</i>			
<i>MEGYEI H.V.</i>	<i>VÁGÓHÍD</i>	<i>VEZETŐ FŐÁLLATORVOS</i>	<i>SZAKÁLLATORVOSOK</i>
Baranya	Pécs	Pataki István	Forrai Antal, Százados Imre
Bács-Kiskun	Kiskunfélegyháza	Teleki József	
Békés	Békéscsaba	Marosi Jenő	Szeredi Mihály
Borsod-Abaúj- Zemplén	Miskolc	Tantó Miklós	Drótos Attila, Tuskó László,
			Gönczi András, Kovács László
Csongrád	Hódmezővásárhely	Herczeg János	Gábor István
Fejér	Székesfehérvár	Nagypál Imre	Vőő László
Győr-Sopron	Győr	Bodrossy Leó	Czizmazia Imre, Pénzes Tivadar
			Skultéthy László, Vértes Ernő
Hajdú-Bihar	Debrecen	Takács Kálmán	Papp László, Farkas Károly, Tankó Béla
Heves	Gyöngyös	Palik János	Balázs Győző, Balázs Gyözőné
Komárom	Tatabánya	Erdélyi Zoltán	Mészáros Miklós
Nógrád	Balassagyarmat	Manga Mátyás	
Pest	Cegléd	Szakter Tamás	Patonai Tibor
	Vác	Boldis János	Kardos Mihály
Somogy	Kaposvár	Béres József	Mérei Jenő
Szabolcs	Nyíregyháza	Kisgyőri László	Bodnár Andrásné
Szolnok	Szolnok	Bollók József	Orosz József
Vas	Szombathely	Nagy Imre	Cséve György
Veszprém	Veszprém	Bárdossy László	Ruppert Rezső
	Keszthely	Labáth György	Csernok Pál
Zala	Nagykanizsa	Szederkényi István	Somogyi Boldizsár
	Zalaegerszeg	Borbély Béla	Komondi Ferenc

Az 1963. április 1-én az elismert élelmezés-egészségügyi tevékenységet végző minisztériumi és tanácsi állományban lévő, az átszervezéssel minisztériumi állományba kerülő HÁESZ állatorvosok névsora

<i>Az Élelmezésügyi Minisztérium állományába tartozó Húsipari Állatorvosi Ellenőrző Szolgálat szakállatorvosainak névsora 1963. IV. 1-én</i>					
id. Agócs Imre	Csizmazia Imre	Hofmeister László	Kunfalvi Tibor	Papp László	Szeredi Mihály
Agócs Imre	Csókási János	Hóra János	Labáth György	Pásztor Jenő	Szél György
Andor Ernő	Dékány Tibor	Horányi Endre	Látos Sándor	Pataki István	Szundy László
Babó Sándor	Dívós Lajos	Horváth Imre	Makó Imre	Patonai Tibor	Takács Imre
Bajza Kálmánné	Drótos Attila	Horváth Róza	Manga Mátyás	Petri Tamás	Takács János
Balázs Győző	Ducsay József	Istvánffy Ernő	Marcis Tibor	Pénzes Tivadar	Takács Kálmán
Balázs Gyözöné	Egri László	Igriczi Lajos	Marosi Jenő	Péteri András	Takács Gyula
Bartucz Károly	Erdélyi Zoltán	Kazár Gyula	Méhes György	Pintér András	Tamási Károly
Bárdossy László	Farkas Károly	Kardos Mihály	Méhes Zsolt	Prokopp László	Tankó Béla
Benedek Árpád	Farkas Tibor	Kádas Zoltán	Mérei Jenő	Retek Zsuzsanna	Tantó Miklós
Benedek László	Fehér József	Kmoskó György	Mészáros Miklós	Rubányi K. Gyula	Tarnai István
Benkő Sándor	Fekete Lajos	Kmoskó Györgyné	Mikhely István	Ruppert Rezső	Tápay Tibor
Berkesi János	Fenyvesi Máté	Kisgyőri László	Mocsári László	Saáry Miklósné	Telegdy István
Béres József	Forrai Antal	Komondi Ferenc	Molnár Lajos	Sárosdi Jenő	Teleki József
Bodnár Andrásné	Füstös Miklós	Korchmáros Pál	Nagy Emil	Simonffy Zoltán	Tuskó László
Bodrossy Leó	Gábor István	Koroknai Sándor	Nagy Imre	Skultéthy László	Vakány Edit
Bogó Imre	Gesztelyi Jenő	Kostyák József	Nagypál Imre	Somogyi Boldizsár	Váradai Lajos
Boldis János	Gesztelyi László	Kotsis Jenő	Or Tibor	Szabados Antal	Vértés Ernő
Bollók József	Gönczi András	Kottra Artúrné	Orosz József	Szabó Gergely	Vőő László
Borbély Béla	Gyimesi Vilmos	Kovács Jenő	Országh Mihály	Szakter Tamás	Zilahy András
Cseh József	Havas Ferenc	Kovács László	Palik János	Százados Imre	Zimmermann Gusztáv
Csernok Pál	Herczeg János	Kovács Sándor	Pallai László	Szederkényi István	Zoltán Róbert
Cséve György	Hideghéthy József	Kovács Sándorné	Papp Ákos	Szelényi Lajos	Zöld Ernőné

A Központi HÁESZ a szervezet további működését a 380/1963. VI. 13. számú „A HÁESZ felügyelőségek szervezése és utasítás azok működéséről” tárgyú körlevélben szabályozta. A Pénzügyminisztérium az 1964. I. 1-től az átalakult szervezet működéséhez 391 fő, s ezen belül 163 fő szakállatorvos engedélyezéséhez járult hozzá.

A 45/1953. OT sz. együttes utasítása előírta, hogy a Földművelésügyi Minisztériumtól (FM) átadásra kerülő hatósági jogkörű szakállatorvosokat és állatorvosi segédszemélyzetet az ÉlipM-nak a hivatali létszámba kell helyeznie. A végrehajtásnál az élelmiszeripari miniszter ezt szóbeli utasítással úgy kívánta módosítani, hogy az átvételre kerülő szakállatorvosokat és segédszemélyzetet a működés szerinti illetékes húsipari vállalatok létszámba helyezték. Mivelhogy ehhez a Belügyminisztérium (BM) és FM nem járult hozzá, így az együttes utasításban foglaltak érvényesültek.

Az FM 1953. VII. 1-ig 9 minisztériumi – ezen belül 4 budapesti, 5 vidéki – 19 tanácsi állományba kerülő, 1957-ig további 7, 1962-ig további 2 tanácsi állományba kerülő vágóhídi kirendeltséget adott át az ÉlipM-nak illetve az ÉlmM-nak.

A Szolgálatot illetően az FM álláspontja az volt, hogy csak az egységes irányítású és felügyeletű állatorvosi hálózattal tudja feladatait maradéktalanul ellátni. Az ÉlipM illetve az ÉlmM ezzel szemben – a népgazdasági érdekek szem előtt tartásával – kinyilvánította, hogy a húsipar fejlesztését csak a felügyelete és irányítása alá tartozó élelmezés-egészségügyi szervezettel tudja megvalósítani.

1954-től a két minisztérium között a HÁESZ hovatartozása tekintetében gyakori volt a vita. Erre utalnak többek között az FM 1954-ben a minisztertanácshoz címzett „Az állategészségügyi szolgálat egységes felügyeletéről szóló előterjesztés tervezete” és az FM 1958-ban 001/35/1958. Tük. sz. „Előterjesztés a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormányhoz a hatósági állategészségügyi szolgálat egységesítéséről” szóló iratok. Mindkét előterjesztésben a határozati javaslat az volt, hogy az ÉlipM illetve az ÉlmM felügyelete alá tartozó állatorvosokat az FM állományi létszámba kell visszahelyezni.

Az FM Állattenyésztési és Állategészségügyi Főosztálya 1959-ben az állategészségügyi helyzetről és 1960. évi feladatokról szóló kollégiumi tárgyalásra előkészített egy határozati javaslatot. Miután abban az állategészségügyi szolgálatok egységes felügyelete szerepelt, észrevételezésre megküldte az ÉlmM-nak. Az 541.083/1959. ÉlmM sz. átiratában közölte, hogy a vágóhídi szakállatorvosok élelmezésügyi tárcán belüli szervezetére vonatkozóan a közelmúltban kormányhatározat végleges döntést hozott, ezért nem tartja szükségesnek és helyesnek a kérdés ismételt felvetését. Egyben kifejezésre juttatta, hogy a tárca keretein belül állandóan fejlődő értékes élelmezés-egészségügyi hálózat épült ki, mely közegészségügyi, népgazdasági feladatainak maradéktalan ellátása mellett az állategészségügyi feladatokat is kifogástalanul látta el. Sem a tárca, sem a társmisztérium részéről 1953 óta munkája ellen kifogás nem merült fel. Az ÉlmM 1961. I. 31-én Vas Istvánnának az Országgyűlés alelnökének címzett előterjesztésében kifejezésre juttatta, hogy a HÁESZ nagyüzemi húsipari termelés igényeinek teljesen megfelel, a munkája nagymértékben elősegíti a magyar élelmiszeripar húsipari termékeinek minőségi fejlődését. Az 1953 óta megfelelően megszervezett HÁESZ ma már nem választható el az ipar érdekeinek sérelme nélkül. Tárcánk állásfoglalása következményeként a Kollégium a Szolgálatunk felügyeleti változását a tárgyaláson mellőzte.

A HÁESZ a 74/1957. ÉlmM sz. utasítás alapján 1957-től 1963. IV. hó 1-ig új szervezeti felépítésben működött.

A HÁESZ SZERVEZETI SÉMÁJA

1957 – 1963.

HÚSIPARI ÁLLATORVOSI ELLENŐRZŐ SZOLGÁLATOK

Budapesti Sertésvágóhídon	Gyulai vágóhídon	Pécsi vágóhídon	Tatabányai vágóhídon
Budapesti Marhavágóhídon	Kapuvári vágóhídon	Bajai vágóhídon	Salgótarjáni vágóhídon
Újpesti vágóhídon	Pápai vágóhídon	Kalocsai vágóhídon	Balassagyarmati vágóhídon
Kispesti vágóhídon	Soproni vágóhídon	Kiskunfélegyházi vágóhídon	Ceglédi vágóhídon
	Szegedi vágóhídon	Békéscsabai vágóhídon	Váci vágóhídon
		Miskolci vágóhídon	Kaposvári vágóhídon
		Sátoraljaújhelyi vágóhídon	Nyíregyházi vágóhídon
		Ózdi vágóhídon	Szolnoki vágóhídon
		Hódmezővásárhelyi vágóhídon	Szombathelyi vágóhídon
		Székesfehérvári vágóhídon	Veszprémi vágóhídon
		Győri vágóhídon	Keszthelyi vágóhídon
		Debreceni vágóhídon	Nagykanizsai vágóhídon
		Gyöngyösi vágóhídon	Zalaegerszegi vágóhídon
		Dorogi vágóhídon	

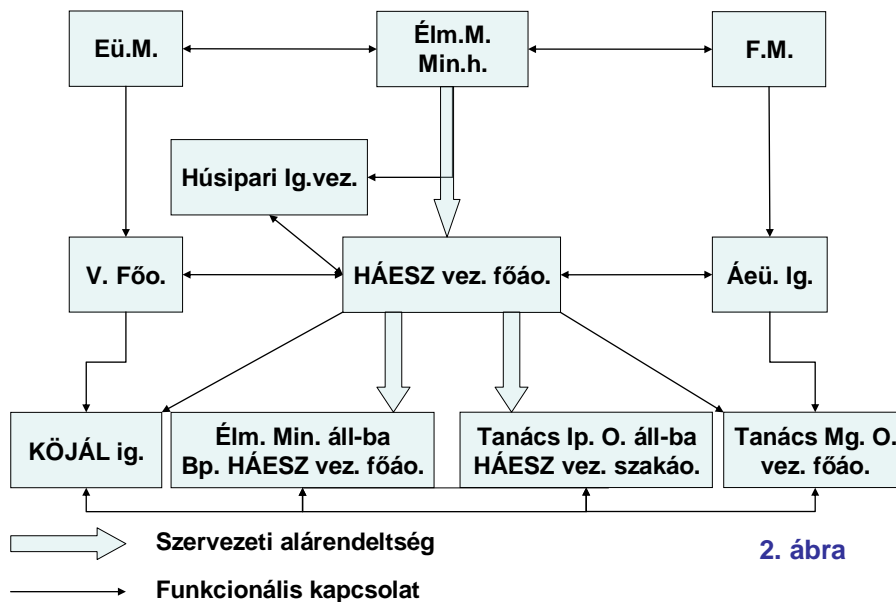
Az ábrán a miniszterhelyettes alá rendelt HÁESZ szervezet felépítését (sémáját) látjuk. A HÁESZ vezető főállatorvos irányítása alatt működött a minisztériumi és tanácsi állományba tartozó vezető fő- és szakállatorvos és nevezettek irányítása alá tartoztak a kirendeltségeken működő szakállatorvosok.

A Szolgálat működését a 223.160/1953. ÉlipM sz. utasítás szabályozta. Az utasítás a húsvizsgálat ellátása, az élelmezés-egészségügyi és állategészségügyi rendszabályok betartásának ellenőrzése mellett feladatául jelölte ki a húsipari technológia ellenőrzését, az állati belső szervek vizsgálatát, és gyűjtésének ellenőrzését. A szakállatorvosok a húsvizsgálat és azzal kapcsolatos intézkedéseinél a 223.160/1953. ÉlipM és a 67/1953. FM-ÉlipM-BM számú együttes utasítás alapján hatósági jogkört gyakoroltak. A feladatkörükbe tartozó egészségügyi és állategészségügyi rendszabályok betartását illetően az 1957. évi IV. sz. törvény alapján – a javaslattételi és véleményezési jogkörük mellett – kikényszerítő határozatot hozhattak.

A Szolgálat tevékenysége során együttműködött mindazokkal a szervezetekkel, melyekre a rendelkezések kötelezték. (A HÁESZ működésével kapcsolatos koordinációját lásd a **következő ábrán.**)

A HÁESZ szervezete és működésével kapcsolatos koordinációja

Az **ábrán** kettős vonallal jelöltem meg a szolgálati alárendeltséget és egyszeres vonallal a felső, középső és alsó szinten a vonatkozó rendelkezések figyelembe vételével a jó együttműködéshez alkalmazott funkcionális kapcsolatokat.

Emellett számos körlevélben és konkrét utasításban foglaltakat kellett a Szolgálatnak a megelőző és folyamatos intézkedéseinél magáévá tenni. A jó együttműködéshez lényegesek voltak a helyszíni megbeszélések és a személyi kapcsolatok.

A Szolgálat az irányító és ellenőrző tevékenységében nagy súlyt helyezett az alábbi rendelkezések betartására:

- az élelmezésegészségügy fejlesztéséről szóló 1.028/1951. MT sz. határozat, ennek végrehajtására kiadott élelmiszeripari üzemek közegészségügyi és tisztasági rendjének szabályozásáról szóló 254.500/1951. ÉlmM sz. rendelet,

- az élelmiszerek és italok előállításáról és forgalmazásáról szóló 1958. évi 27. sz. tvr. ennek végrehajtása tárgyában kiadott 50/1958. Kormány sz. rendelet,
- az állategészségügy rendezése tárgyában kiadott 100.000/1932. FM sz. rendelet, 21/1953. MT sz. rendelet,
- az állati eredetű élelmiszerek állatorvosi ellenőrzéséről szóló 23/1958. FM sz. rendelet,
- az állategészségügyi szabályzatról szóló 5/1962. FM sz. rendelet,
- a gyógyszeriparban felhasználásra kerülő állati belső szervek gyűjtése tárgyában kiadott 45/1953. OT sz. együttes utasítás,
- az élelmiszerellátás körében dolgozók egészségügyi oktatásáról szóló 8.200-2/1953. EüM sz. utasítás és
- az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény.

A HÁESZ vezető főállatorvosa bár létszámiilag a Húsipari Igazgatóság állományába tartozott, élelmezés-egészségügyi és állategészségügyi és a szolgálatot érintő valamennyi kérdésben önálló intézkedési és kiadmányozási jogot gyakorolt. Olyan intézkedést igénylő esetekben, melyek állategészségügyi, közegészségügyi vagy iparhigiénés érdekeknek a húsipar területén történő érvényesítését célozták, a HÁESZ vezetője mindenkor a legszorosabban együttműködve a Húsipari Igazgatóság vezetésével együtt járt el. Ilyen együttes utasítást jelképez a 352.382/1957. sz. „A köz- és állategészségügyi rendellenességek megszüntetésére vonatkozó rendelkezések egységes végrehajtása” tárgyában kiadott körlevél.

A Húsipari Igazgatóságnak érdeke volt, hogy a Szolgálat minél felkészültebben, minél megfelelőbb feltételek mellett működjön. Ezért anyagi forrásaiból messzemenően támogatta a Szolgálatot, helyiségei juttatásában, laboratóriumai, szakkönyvtárai korszerű fejlesztésében, tanulmányútjainak részvételében.

A Szolgálat feladatai ellátásában fő célként a húsipar élelmezés-egészségügyi viszonyainak megismerését tűzte ki. E célból minden húsipari vállalat higiénés helyzetét felmérte. Ennek alapján higiénés fejlesztési programot készített a folyamatosan elvégzendő tevékenységekről. Így került sor a vállalatonként elkészített intézkedési tervben a megfelelő kerítések elkészítésére, az utak burkolására, a melléktermékek megfelelő tárolására és elszállítására, a szennyes és tiszta övezet, munkafolyamat elhatárolására, a termékek keresztezésmentes mozgatására, a húsvizsgálati és állategészségügyi követelményekhez elengedhetetlen tárgyi feltételek megteremtésére.

A húsipar a szükséges kapacitásbővítést és műszaki fejlesztést döntően a meglévő vállalati telephelyeken kevés építkezéssel és nagyobb hatásfokú gépesítéssel érte el. Az ipar fő technológiai irányelve a kombinátok, az összes fő- és melléktermékek egy helyen és azonnal történő feldolgozása, ezen felül a termelés vonalba állítása volt. A hústermelés tisztaságát javította a technikai és technológia korszerűsítésében a Szolgálat részéről javasolt vagy megkövetelt higiénia érvényesülése, a pihentető istállók bővülése, a vágóállatok vágás előtti zuhanyozása, az elektromos kábítás, a hűtők befogadóképességének növelése, az ivóvíz és melegvíz hálózat kiépítése, a kézmosó, a kéz- és eszközfertőtlenítő rendszerbeállítása, a szociális viszonyok javítása, az üzemi takarítás és fertőtlenítés megszervezése és korszerűsítése. A Szolgálat a higiénés feltételek megvalósításában, kialakításában és

alkalmazásának ellenőrzésében jelentős szerepet vállalt. A megszervezésre került tisztasági versenynek a vállalatok eredményeinek értékelésében szerepe volt. A vállalatok jelentős része így a húsexport lebonyolítására alkalmasnak bizonyult.

A Szolgálat hathatósan eljárta, hogy a vágóállatok azonosítását, az élő- és húsvizsgálatot a kirendeltségeken az előírásnak megfelelően végezzék. A húsipar technikai és technológiai fejlesztése – a vágóvonal, a szalagszerű vágás - magával hozta, hogy a húsvizsgálati feltételeket is korszerűsíteni kell, hogy a korbonctani alapon történő húsvizsgálat elvégezhető legyen. A Szolgálat a vágóállatok élő állapotban történő gondos vizsgálatával a húsvizsgálatot úgy szervezte meg, hogy a vágóvonalon több állatorvos egyidejű és különböző helyen történő vizsgálatát a vágóvonal végén összefoglaló húsvizsgálat kövesse, ahol a húsvizsgáló állatorvos rendelkezésére áll a vizsgálat szempontjából szükséges valamennyi állati testrészt. A hazai első kísérleti jellegű kombinált vágóvonalat 1960-ban Gyöngyösön tervezték és alakították ki. Ez a Szolgálat észrevételeinek érvényesítésével alkalmasnak minősült, hogy a termelékenység fokozása mellett a húsvizsgálat és higiénés termelés megvalósuljon.

A korszerű húsvizsgálat ellátása szükségessé tette a húsvizsgálatot kiegészítő laboratóriumi hálózat kiépítését. A laboratóriumi szakállatorvosok - a húsvizsgálatot kiegészítő tevékenységük mellett - a higiénés felméréseikkel jelentős szerepet játszottak a hús- és húskészítményekre visszavezethető ételmérgezés megelőzésében.

A Szolgálat megalakulásakor Budapesten (Marhavágóhídon), Győrben, Pécsen, Miskolcon, Szegeden állt működőképes bakterológiai laboratórium rendelkezésre. Hamarosan sor került Székesfehérvárra, Pápán, Debrecenben, Nyíregyházán, Budapesten (a Sertésvágóhídon és a Szalámigyárban), Gyulán, Tatabányán, Sopronban, Dorogon, Kiskunfélegyházán, Vácott, Cegléden, Gyöngyösön, Szombathelyen, Keszthelyen, Nagykanizsán újabb laboratórium építésére, mellyel a HÁESz laboratóriumok száma 1963-ban 22-re emelkedett.

A 21/1953. MT sz. rendelet, valamint a 10.300/1959. GB sz. határozat alapján 1962. december 1-től a trichinella vizsgálatát – az ezen időre kiépült trichinella vizsgáló laboratóriumokban – országosan bevezették.

Ugyancsak 1962-től a HÁESZ húsvizsgálati tevékenysége a Hűtőipari Igazgatóság vezetőjével történt egyeztetés után az irányításuk alá tartozó hűtőházakban tárolt húsok vizsgálatára is kiterjedt. Ezzel az import és export húsok fokozottabb ellenőrzésére is lehetőség nyílt.

A korszerűsítések és a folyamatosan bővülő feladatok ellátása jelentős létszámfejlesztést igényelt, mely a Pénzügyminisztérium engedélyével mindenkor idejében rendelkezésre állt.

Az állategészségügyben felügyeletet gyakorló FM a 10 esztendő alatt elmarasztaló állásponttal csak egyszer fordult az ÉlmM-hoz. Az 1957. XI. hó 6-án kelt levelében közölte, hogy a száj- és körömfájás ragályanyaga és a sertésbénulás a külföldről behozott fagyasztott hússal került az országba. Az álláspontja szerint a ragályanyag és a sertésbénulás az egyes vágóhidakról szóródott szét. Egyben hiányolta, hogy e tárgyban megbeszélést (VI. 10.) nem követte intézkedés. Az ÉlmM a „C” Min. h. 16.851/1957. sz. válaszlevelében a tárgybani vizsgálat alapján arra hívta fel az FM figyelmét, hogy a belépő állomásokon az FM állományába tartozó állatorvosok ellenőrzik az import fagyasztott hús kísérő iratait és a

küldeményt. Ha a szállítmány az állategészségügyi követelményeknek nem felelt meg, a további szállítást meg kellett akadályozniuk. Mindezek azt bizonyítják, hogy a ragadós száj- és körömfájás, valamint a fertőző sertésbénulás kiterjesztésében a külföldi származású hús nem játszhatott elsődleges szerepet. A válaszlevélben azt is közölte, hogy az ÉlmM az értekezlet határozatának megfelelően intézkedett és azt az iratokhoz csatolt 353.545/1957. sz. körlevél útján haladéktalanul kiadta.

Az állatorvostudománynak és állategészségügyi igazgatásnak fontos forrásanyaga a vágóhídi, korbonctani kiegészítő bakterológiai húsvizsgálati alapon nyugvó húsvizsgálati statisztika. Az előzetes elemzések után 1956-tól olyan adatgyűjtési és jelentési rendszert sikerült bevezetni, mely alkalmas volt arra, hogy az egész ország területére érvényes számadatok birtokába jussunk, és azokat statisztikailag állategészségügyi szempontból értékeljük. Az élő- és húsvizsgálat során 18 fertőző- és 4 parazitás betegségre terjedt ki a statisztikai adatgyűjtésünk. Hazánkban 1956-ban készült első ízben statisztika a vágóhidakon észlelt fertőző és parazitás betegségek előfordulásának gyakoriságáról. Ez a következő években is összeállításra és közlésre került.

A HÁESZ működési területén 1956-1963 években évente átlag mintegy 3 millió vágóállat húsvizsgálatát végezte el. Ez állatfajonkénti eloszlásban 370.000 szarvasmarha, 90.000 borjú, 2.370.000 sertés, 120.000 juh és 50.000 ló vizsgálatát jelentette. Jelentősebb emelkedést mutatott 1961-től a szarvasmarhák és sertések vágásszáma, a lovaké 1959 és 1961 között volt kiugró, mely 1963-ra minimálisra csökkent. 1956-tól a vágóhidakra érkező kényszervágó állatok száma jelentős volt. 1962-ben 65.444 darab (0,021 %), 1963-ban 57.402 darab (0,025 %) kényszervágandó, illetve kényszervágott állat húsvizsgálatát végeztük el.

A fertőző betegségek közül a húsvizsgálat alapján a szarvasmarhák gümőkóros fertőzöttsége – mintegy 10 % - a generalizált TBC – mintegy 0,7 % - került leggyakrabban megállapításra. Mind a szarvasmarhák, mind a sertések gümőkóros fertőzöttsége és súlyosabb kórformája 1956-tól 1963-ig jelentős emelkedést mutatott.

Élelmezés-egészségügyi szempontból a vágóállatok cisticercosisa közül a szarvasmarha borsókának nagyobb a jelentősége, mely 1956-tól (0,067 %) – 1963 –ig (0,131 %) a húsvizsgálat során jelentős emelkedést mutatott, ugyanakkor a sertésborsóka ezen idő alatt (0,003 %-ról 0,0003 %-ra) jelentősen csökkent.

A HÁESZ vezető főállatorvos organoterápiás szervek gyűjtése tárgyában kiadott 393.998/1953. számú körlevelében foglaltak végrehajtása során a Szolgálat egészségügyi és népgazdasági szempontból lényeges feladatot látott el, amikor a gyógyszerellátás és a gyógyszerexport növelése érdekében a közfogyasztásra alkalmatlan és közfogyasztástól elvont, de gyógyszergyártásra alkalmas állati belső szervek – gyógyszeralapanyagok – begyűjtését megszervezte, ellenőrizte és vizsgálatát végezte. A Szolgálat a gyógyszeralapanyag minőségi előállításának megóvása, biztosítása érdekében eljár, hogy a szervek kitermelésüket, tisztításukat, vizsgálatukat követően mielőbb konzerválják, vegyileg kezeljék, fagyasszák.

A Húsipari Állatorvosi Ellenőrző Szolgálat a vizsgált 10 esztendő alatt fontos szerepet töltött be az élelmezés-egészségügyi viszonyok javításában, irányította és ellenőrizte a húsipari vállalatok közegészségügyi és állategészségügyi munkáját. Tudományosan megalapozott ismeretein nyugvó szaktanácsaival és hatósági jogkörű tevékenységével jelentősen hozzájárult a termelést vonalba állító húsipari kombinát-elv alapján kialakított gépesített, automatizált, higiéniai szempontokat érvényesítő nagyüzemi húsipar fejlődéséhez.

A higiénés élelmiszertermelést az állatorvosok az élőállat-vizsgálattól a feldolgozás folyamatán át a késztermék vizsgálatáig végzett folyamatos ellenőrzéseikkel tudták biztosítani. A húsvizsgálat korszerűsítésével, állategészségügyi és közegészségügyi intézkedéseivel lehetősége volt arra, hogy a lakosságot – húsipari dolgozókat – a fertőzéstől, az emberre is átragadó állatbetegségtől megóvhassa, állategészségügyi vonatkozásban a kóroanyag helyhez kötésében, járványos állatbetegségek elfojtásában haladéktalanul eljárjon.

A Szolgálat az egészségügyi oktatásban való részvételével jelentős eredményt ért el a húsipari dolgozók higiéniai szemléletének kialakításában. 1958-ban valamennyi húsipari vállalatnál bemutatott „Vándorkiállítás” képekben tárta fel a közegészségügyi és állategészségügyi szempontból kifogásolható munka következményeit, és egyben megmutatta az utat, melyen az iparnak haladnia kell, munkájának megjavítása érdekében.

A VÁNDORKIÁLLÍTÁS KÉPEI

1. kép

Az állatokról az emberre átrajadó betegségekre hívja fel a figyelmet kiemelve a sertésorbáncot és lépfenét, a parazitás betegségek közül a hólyagférgességet.

VÁGÓÁLLATOK ÉRKEZÉSE a vágóhidakra

A VÁGÓHIDAK BEJÁRATÁRÁL FERTŐTLENÍTŐ TEKNO SZOLGÁL A KI- ÉS BEJÁRÓ JÁRMŰVEK KEREKEINEK ÉS AZ ÁLLATOK LÁBVÉGEINEK FERTŐTLENÍTÉSÉRE

NÁDUDVAR

ORSZÁGOS KIRAKODÓ-ÉS ÁLLATVÁSÁR

SZARVASMARHA KIRAKÁSA A VÁGÓNŐBŐ CSAK ÁLLATORVOSI ELLENŐRZÉS UTÁN TÖRTÉNHEZ.

A SZÁLLÍTÁS ALATT KIMERÜLT ÁLLATOKAT KUMÉLETLESEN TENGELJÜNK PIHENETŐ SZÁLLKÁSRA.

A KIMÉLETLEN BÁNÁSMÓD ÁLLATKINZÁS.

EGYBEN GAZDASÁGI KÁRT OKOZ.

ÜTEGELÉS, ÁLLATKINZÁS NYOMAI A LEVÁGOTT ÁLLATON

SZÁLLÍTÁS UTÁN KÉNSZERVÁGOTT ÁLLAT HIBÁS-SZÁLLÍTÁSA-A KÉNSZERVÁGÓHIDRA

LEVÁGÁS UTÁN VÉRÉS SZÜDŐDÁSOK JELENNEK AZ IZOMZATBAN A FÖLDÖN HUZATÁST.

VÉRALÁFUTÁSOK A SZALONNÁN

JÁRNI NEM TUDÓ SERTÉS ÉS SZARVASMARHA SZABÁLYOS SZÁLLÍTÁSA A LEVÁGÁS HELYÉRE

2. kép

A vágóállatok vágóhídra érkezésekor a kirakáskori állatorvosi ellenőrzést, a vágóállatok kíméletes bánásmódját és a vágóhíd bejázatánál a fertőtlenítést szemlélteti.

LEVÁGÁS ELŐTT
 AZ ÁLLATOKAT PIHENTETNI KELL
 ÉS 12 ÓRÁVAL A VÁGÁS ELŐTT
 NEM SZABAD ETEINI

PIHENTETÉS

A PIHENTETÉS NYÁRON
 KARÁMBAN IS TÖRTÉNHEZ

A PIHENTETÉSI IDŐ ALATT 15
 ÁLLATORVOSI ELLENŐRZÉS ALATT
 ÁLLNAK A VÁGÓÁLLATOK

A KOPLALTATÁS
 elhanyagolása
 gondatlanság,
 következménye
 a felfuvódott
 szarvasmarha.

A HASÜREG MEGNYITÁSA NEHÉZKES,
 A KÖNNYEN MEGREPEDŐ ELŐGYOMROK
 TARTALMA SZENNVEZI A HÚST.

A FELFUVÓDOTT
 SZARVASMARHA

ÉS A NEM KOPLALTATOTT SERTÉS DÖRÉNNEK TESTÉRE
 BELEGYET IDÉZHET ELŐ

A FERTŐZŐ BETEGSÉGEK
 OYANNAK ÁLLATOKAT
 ELKÖLÖNÍTVE
 VÁGÁS ELŐTT

3. kép
 A levágás előtt a vágóállatok pihentetésének és koplaltatásának fontosságára mutat rá.

A VÁGÓÁLLATOK ÚTJA A PIHENTETŐ-ISTÁLLÓTÓL A VÁGÓCSARNOKIG

KEZELÉS, HELYI TERELÉS
A SZARVOSHEVÉREKRE

A PIHENTETŐI
FOYAMATOSAN
HÁRTJUK BE A
MARRHÁT A
VÁGÓCSARNOKBA!

A VÁGÓÁLLATOKAT FEDETT HELYEN
KELL TARTANI.

A SZENNYEK
BŐRFEJTÉS
ELŐTT
FELDOLGÁSI
TÁRSASÁG
MUTATHATÓ RI

A JÓI ÁLLAMOT
ISTÁLLÓTÓL
TISZTÁN KEZELI
MIND AZ ÁLLATOK LEVÁGÁSÁRA.

ÉS A VÁGÓCSARNOKBAN

KÁBITÁS

LEVÁGÁS ELŐTT
MINDEK ÁLLATOT
EL KELL KÁBITANI

A JÓVÓ ÚTJA A FÜGDESZTEK
ELVÉREZTETÉS ZÁRT EDÉNYBE

ELVÉREZTETÉS

A NYELVET
TÁRSASÁG
FELDOLGÁSI
TÁRSASÁG
KÖZÖTT

ZSIGERELES

AZ ELVÉREZTETÉS
A BŐRŐ TÁRSASÁG A HÚSBARATI

BEVÁGÁS ELŐTT
A HÚSBARATI TÁRSASÁG

BŐRFEJTÉS

FÜGDESZTEK BŐRFEJTÉSÉNél
A BŐR NEM SZENNYEZŐDIK

MINTE A SZARVOSHEVÉREK
TÁRSASÁG

FÜGDESZTEK BŐRFEJTÉSÉNél
A BŐR NEM SZENNYEZŐDIK

4. kép
A vágóállatok útja a pihentető istállótól a vágócsarnokig és a vágócsarnokban. A tiszta vágóállat, a kábitás, az elvéreztetés, a bőrfejtés, a zsigereles vonatkozásában megfelelő munkavégzésre kívánja felhívni a figyelmet.

A levágott állatok húsának és szerveinek

A HÜSVIZSGÁLTATRA AZ ÁLLATI TEST EGYES RÉSZÉT ÚGY MÉRLELTÜK ÉL, HOGY ÖSSZETARTÓJÁSUK MEGÁLLAPÍTHATÓ LEGYEN.

AZ ESETLEGES SZENNYEZŐDÉST A MARHA ÉS SERTÉSFELLENKÖVÉSUGÁRRAKAL VAGY LEFA RAGASSAL TÁVOLÍTTUK ÉL.

A FÖLDRE LÉGO HÚS MAGÉVAL VISEI A VÁGÓCSARNOK SZENNYÉT

A LEVÁLSZOTT FEJET AZONNAL AKASSZUK ÁLVÁNYRA

A MÁR HASZNÁLT HÜSTÖRŐ RUIHA NEM IJESZTITJA, HANEM SZENNYEZI A HÚST.

szabályszerű
(higiénikus)

AZ ELLENKÖVÉS FÜRÉST SZILÁRKEMÉNYEN MÉRLELTÜK

A BÁRÓDRA VALÓ HANTÁS GONDOS MUNKÁI MÉRLELTÜK

és rendellenes

A GONDOSAN LEKÖR- ZÖTT SERTÉS IS SZENNYEZŐDIK A FELHÚZÁSKOR, HA FÖLDRE RANTJÁK,

KEZÉVEL A FERTŐZŐ ÉS SZENNYEZŐ CSIRÁKAT EGYIK HÜSTÖRŐI A MÁSIKBA DÖRZSÖLTÜNK BELE.

kezelése

A HÉZGOMÉNYEK ÉS HANGSÍKÁK MÉRLELTÜK ÉS A GÖRÖG MÉRLELTÜK

PUSZTÓV, TRÁCSKÁS KÖCSI SZENNYEZI A HÜSTÖRŐT!

5. kép

A levágott állatok húsának és szerveinek kezelésére nyújt tájékoztatást.

AZ ÁLLATORVOSI HÚSVIZSGÁLAT

A KÖZ- ÉS ÁLLATEGÉSZSÉGÜGY
SZOLGÁLATÁBAN ÁLL

A borsónás hús a borsónak az izomszövetek felületén lévő

BORSÓNÁS HÚS ÉS A BELŐEI NYELVJÉRDŐ
GALANDIFÉREG

Tüdőcsomók
BACILLUS TUBERCULOSIS

A NYELV VESZÉLYESEN FÜGGÖDÖK A NYELV
HÁTI FURKÁJÁT AZ AZ EREKLENY BACILLUSMÓK
KÖZVETVE

EGÉSZSÉGES ÉS
MEGNAGYORRODOTT
VÉST

NYELVIZSGÁLAT,

GÜMÖKÓR TUDÓ
TILÁKOT CÖCOKKA

A GARAT KÖRÜLI
NYIROKCSOMÓK,

GÜMÖKÓR
NYIROKCSOMÓK
METÉZÉSLAPÁ

A HÓRCÓ KÖRÜLI
NYIROKCSOMÓK,

A TÜDŐ
ÉS A
TESTTÁJÉKI
NYIROKCSOMÓK
VIZSGÁLATA

A GÜMÖKÓR ELLENI KÜZDELEM
EGYIK LEGFONTOSABB RÉSZÉ.

MÁJVIZSGÁLAT,

LÉPVIZSGÁLAT

ÉS A SZIVVIZSGÁLAT

PÁNCÉSZIV

FONTOS KELLÉNI
A HÚS ELTÉRÍTÉSÉNél.

6. kép és 7. kép
Az állatorvosi húsvizsgálat egyes műveleteit szemlélteti és a párolás népgazdasági
jelentőségét méltatja.

A NYELV.

A NYAKIZOM

ÉS A SZIV

A SERTÉSBORSÓKA
KEDVENC TARTÓZKODÁSI
HELYE

A HÚSVIZSGÁLAT
SZEMPONTJÁZÓ
PUNTOK
ANATOMIÁI

A HÁRS ÉS
MELHÁRTYA
FALL
ISMÉNLÉSE

A VESS
VIZSGÁLATA

A HŐRGŐ
KÖRÜLI
NYIROKCSOMÓK
ÉS AZ
ÁLLALATTI
NYIROKCSOMÓ

VIZSGÁLATA

TESTTÁJÉKI
NYIROKCSOMÓK.

A MÁJ ÉS
HOZZÁTARTOZÓ
NYIROKCSOMÓ,

A LÉP.

gömbökörös
MÁJ

gömbökörös
LÉP

A PÁROLÁS CÉLJA
a húspan előforduló, emberi egészség-
re esetleg káros anyagok hő által a for-
tenő megsemmisítése s ezáltal a hús
közfogyasztásra alkalmassá tétele.

A PÁROLÓDAN 150°C HŐFOKON
15 ATM. TÚLNOMÁS MELLETT,
HATÁSTALANITJÁK A HÚSBAN
LÉVŐ BAKTERIUMOKAT

EGY ÉV ALATT
144.509 kg MARHAHÚST, 62.588 kg
SERTÉSHÚST, 5.265 kg BAROMFIHÚST,
ÖSSZESEN 212.362 kg HÚST TETT A
HÁES. FOGYASZTÁSRA ALKALMASSÁ.

UGYANEKKOR
710 kg HÚSKIVONATOT NYERTÜNK, AMELYET A
BAKTERIOLÓGIÁBAN TÁPTELJESK ALAPANYAGULI
HASZNÁLNAK FEL. AZ IGY NYERT HÚSKIVONAT ELŐ-
ÁLLÍTÁSÁHOZ kb 70.000 kg KÖZFÖGYASZTÁSRA
ALKALMAS SERTÉSHÚSRA VOLNA SZÜKSÉG, AMELY
kb 1,760.000 Ft ÉRTÉKNEK FELEL MEG.

6. kép és 7. kép
Az állatorvosi húsvizsgálat egyes műveleteit szemlélteti és a párolás népgazdasági
jelentőségét méltatja.

A HYGIÉNÉT VESZÉLYEZTETŐ RENDELLENESÉGEK A VÁGÓCSARNOK ÉS A HÚSÜZEM KÖRNYEZETÉBEN

A TRÁGYÁT AZ ÉRTÉKTŐLŐDŐ TRÁGYATÁRDAKBA VETI MORDOG

ZÁRHATÓ, FEDETT TRÁGYATÁRDAK ÉPÍTÉSE A HELVES

AZ ÉRTÉKTŐLŐDŐ TRÁGYATÁRDAKBA VETI MORDOG

A SZEMÉLT, TRÁGYÁT ÉS TRÁGYATÁRDAKBA VETI MORDOG

A FOGYASZTÁSTÓL ELVONT RÉSZEKET FEDETT TARTÁLYKOCSIRA KELL GYŰJTENI

TRÁGYA ÉS KÖZELI ÉS TÁVOLIBBI MORDOG

A SZEMÉLT, TRÁGYÁT ÉS TRÁGYATÁRDAKBA VETI MORDOG

A TARTÁLYKOCSIT LEZÁRTAN SZÁLLITSUK A FELDOLGÓZÓ TELPRE

A SZÁLLÍTÓKÖZLEKÉSEK ÉS SZÁLLÍTÓKÖZLEKÉSEK ÉLŐLEKÉSEK KELL

A SZEMÉLT, TRÁGYÁT ÉS TRÁGYATÁRDAKBA VETI MORDOG

A HULLADÉKANYAGOKAT A MÉH-NEK ADJUK ÁT!

8. kép

A vágócsarnok és húsüzem környezetében a szemét, a trágya, a fogyasztástól elvont termékek higiéniét veszélyeztető rendellenességekre mutat rá.

A HÚS ÚTJA a vágócsarnoktól...

A HELYES HÚSZÁLLÍTÁS
SZEM ELŐTT TARTJA
A HYGIÉNE KÖVETEL-
MÉNYEIT

A TISZTAN KITERMELT HÚS
A HÉLYTLEN SZÁLLÍTÁS KÖVET-
KEZÉBEN SZENNYEZŐDIK

A FÖLDRE EJTETT HÚS
NAGYMÉRTÉKŰEN SZENY-
NYEZŐDIK A KÖVETKEZŐ
ÉLŐ BAKTÉRIUMOKNAK

ÜZEMEK KÖZTI SZÁLLÍTÁSRA
LEGMEGFELELŐBB ÉS LEGHYGI-
ÉNİKUSABB A KORSTERŰ HŰTŐAUTÓ

SZÁLLÍTÁS KÖZBEN FEHÉR
LEPELLEK VÉDŐK A HÚST
A RÁHULLÓ SZENY-
NYEZŐDÉSTŐL

HELYTLEN SZÁLLÍTÁS:
MERT AZ ÁRÚT NEM FEDI
TELJESÉN A LEPEL.

MERT A FALADÁK FENÉK
RENDSZERINT SZENNYEZETT.

KISEBB HÚS-
MENNYISÉG SZÁLLI-
TÁSÁRA MEGFELELŐ A
HÉZAGMENTESEN, FÉMPELL-
NÉLKELT HÚSZÁLLÍTÓ LÁDA.

A HÚSLÁDAK MEGFELELŐ
SZÁLLÍTÁSA IS TISZTÁNTARTÁSA A
HYGIÉNÉS FELDOLGOZÁS ALAPELVETELE.

A HÚSZÁLLÍTÓ LÁDAK KEZELÉSE IS FOKMÉRŐJE
AZ ÜZEMI HYGIÉNÉNEK.

9. kép
A hús útja a vágócsarnokból. Az üzemek közötti szállítást ábrázolja.

AZ ÜZEM HYGIÉNÉS KÉRDÉSEI

HÚSIPARI NAGYÜZEM

A KORSZERŰ ZSÍROLVASZTÓ ZÁRT RENDSZERBEN SZENNYEZŐDÉSMENTESEN TERMI

A FŐDRE HEVÉSZTET LÁDA FENNE SZENNYEZŐDIK, MAJD EGYMÁSRA TÉVE SZENNYEZI AZ ALAJTA LEVŐ LÁDA TARTALMÁT

A TÖLTŐTŐI LÁDA TARTALMÁN KÉNYVOMATÓI HAGY A FŐDÖRE LEVŐ.

ÍZESEN ZSÁMOGYRA HEVÉSZTET LÁDÁVAL A SZENNYEZŐDÉS ELKERÜLHETŐ

A SZARÁLY ALÓL NINCS HEVÉ KIVÉTELNEK

A SZARAPBAN EGYMÁSRA DOBÁLY LÁDÁN SZENNYEZŐDNEK

A FALÁDÁN SZELNÁSODNAK.

A LEVŐREDEZŐ FAKARADOK A HÚSPÉPPEL FÖLTÉLÉSKORRA KÉRŐLNEK

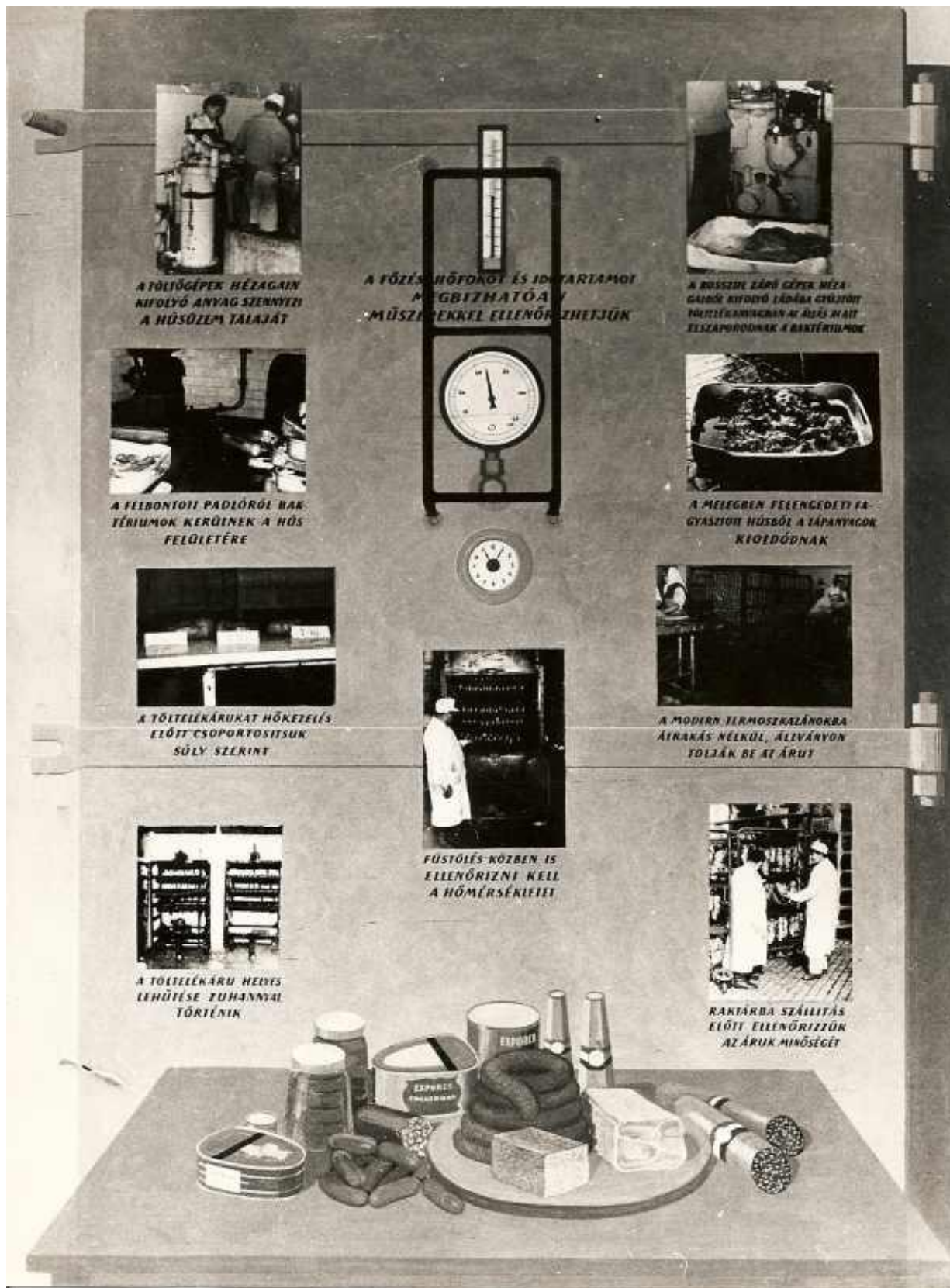
A KANNA FÉLBE A FÖLDÖN SPÓRAK BAKTERIUMOKKAL SZENNYEZŐDIK, RÖGZÍTÉSÜK AZT A KANNA FÉLBEZ.

A GÉPENT RÖVID IDŐRE IS TISZTÁN HAGYJUK VISSZA.

MERT A GÉPERBEN HAGYOTT HÚSPÉP TÁPTALAJ A BAKTÉRIUMOK SZÁMÁRA !

10. kép és 11. kép
A húszem higiénés kérdéseivel foglalkozik, a húsos ládák, a kannák és a húsiari gépek használatát, a fagyasztott hús felengedését, a húskészítmények hőkezelését illetően

10. kép és 11. kép

A húszem higiénés kérdéseivel foglalkozik, a húsos ládák, a kannák és a húsipari gépek használatát, a fagyasztott hús felengedését, a húskészítmények hőkezelését illetően

A HYGIÉNE személyi vonatkozásai

AZ ANYAGMOZGATÁSRA HASZNÁLT KÖCSKÁT

A SZÜKSÉHEZ KÉPES NAPILÁBAN TÖBBMŐRÖZT MOSSUK LE

ÉS LEGALÁBB EGY SZER FERTŐTLENÍTŐK!

A KÉS-FELDOLGOZÁS KÖZBEN NEM CSAN BALESETEK OKOZHAT, HANEM A RAJZTAPADÓ BAKTÉRIUMOKKAL A FELDOLGOZÓK ÉS FOGYASZTÓK EGÉSZSÉGÉT IS VESZÉLYEZTHETI!

A FELDOLGOZÓ ESEMÉNYEINEN HASZNÁLT KÉS NYELVÉ ÉS ÉLÉRT FERTŐZÉSTŐL ÓVJUNK A NEVE.

A KÉNEK A FELDOLGOZÁS SZORÁSA KÖZBEN NÉLK FERTŐZÉS ÉS NYELVÉ ÉS ÉLÉRT FERTŐZÉSTŐL ÓVJUNK A NEVE.

MOSSUK LE A KÉS FERTŐZÉS ÉS NYELVÉ ÉS ÉLÉRT FERTŐZÉSTŐL ÓVJUNK A NEVE.

A SZERREZET NÉLK KAPJUK A BAKTÉRIUMOKAT MEGTÖRTÉSEN.

MÉG NÉZNI IS ROSSZ AMIKOR ESZNEK VELLE, VAGY A HÚSBAN SZÓRÁK ÉS ÉZTEK A MÉRÉTEKBE VESZIK A BAKTÉRIUMOKAT.

A HELYES ELJÁRÁS TEHÁT AZ

AMIKOR A FERTŐZŐDÖTT KÉST MUNKA KÖZBEN IS ÉS

A MUNKA BEFEJEZÉSEKÉNT IS FERTŐZŐTLENÍTŐDÜNK

A VEDŐRÖZSÉNYT NE A SZERREZET KÖZVETLEN VEDÉSBŐL HANEM ÁSZTALON ÉS FOLYÓVÍZZEL MOSSUK LE

A LÁBBELI LE MOSÁSA UGYANÚGY NÉLKÜLÖZHETETLEN, MINT AZ ÁLAPUS KÉZMOSÁS ÉS FERTŐZŐTLENÍTÉS.

A HŐLÉGES KÉZSZÁRÍTÓ HYGIÉNIBB, MINT A KÉZTÖRLŐ RUHA

A PATKÁNYIRTÁS

NÉPGAZDASÁGI ÉS EGÉSZSÉGÜGYI SZEMPONTBÓL EGYARÁNT SZÜKSÉGES

EGY PATKÁNYTÁR SZÁPOKOLTÁVAL EGYHÉB ÉV ENTE 42 HÁZON (KELMISZKI) TÍZT TÖNKRÉ, ILLETVE SZERREZET BE

A PATKÁNYIRTÁS ANKOR EREDMÉNYES,

HA A PATKÁNYTÁRRA FELTÉRKESSÜNK

ÉS MÉRLEGEL SZÓRJUK KÖRÜL

12. kép A higiénia személyi vonatkozásait illetően a kéz- és eszközfertőtlenítést részletesen ismerteti.

A LABORATÓRIUMI VIZSGÁLAT kiegészíti a húsvizsgálatot és ellenőrzi a készítmények minőségét

AZ ÁLLATORVOSI ELLENŐRZŐ SZOLGÁLAT

A GYÁRTÁS NYERSANYAGÁBÓL

ÉS A KÉSZTERMÉKBŐL IS MINTÁT VESZ.

A MINŐSÉGI ELLENŐRZÉS SZORÁN ÉRZÉK-
SZERVILEG MEGVIZSGÁJJA ÉS A LABORA-
TÓRIUMBA KÜLDI.

BAKTÉRIUMTÍPELEN
EGY HIBÁS KÉSZÍTMÉNYBŐL

A FALÁNÁK RÉSZÉBŐL
VETT KAPARÉK A KÜLÖN
FÉLE ROJMASZTÓ (STAPHYLOCOCCUS)
BAKTÉRIUMOK MELLETT
MÁS BAKTÉRIUMOKAT
IS MEGTALÁLHATUNK.

A LABORATÓRIUMBAN

LÁDAMOSÁS FELHA-
NYAGOLÁSÁNÁL A HÚS
PÉP IS SZENNYEZŐDIK
BAKTÉRIUMOKKAL,
AMELYEK A VIZSGÁLAT
SORÁN A TÁPANYAGOK
GÁZJÁRULMÁNÁBÓL
TERMEKNEK.

ELBÍRÁJÁK A KÉSZÍTMÉNY BAK-
TERIOLÓGIAI VIZSGÁLATÁNAK
EREDMÉNYÉT

A SZABADSZEMVEL BIZTOSAN ELNEM
BÍRÁLBÁTÓ KÖRÖMÖZMÉNYEK ENYÉ-
VIZSGÁLATÁN EGÉSZSÉGRE ÁRTAL-
MAS VOLTÁRÓK KÖRÖMÖZMÉNY-
TANI VIZSGÁLATI
DÖNTÉSEK.

VIZSGÁJÁK A HÚSPÉP SZENNYEZŐDÉSÉT

A LABORATÓRIUMI
VIZSGÁLAT KÜLÖNBÖZŐ
NYERSANYAGOK BAKTÉRI-
OLÓGIAI ÉS KÖRÖMÖZMÉNY-
TANI VIZSGÁLATI
EREDMÉNYEINEK ALAPJÁN
KÉSZÍTMÉNYEK MINŐSÉGÉT
ELBÍRÁJÁK.

AZ ALAPOS ÁLLATORVOSI ELLENŐRZÉS
ÉS A LABORATÓRIUMI VIZSGÁLAT
EGYÜTTESÉN BIZTOSÍTJA,
HOGY A VÁGÓHIDAKRÓL
CSAK FOGYASZTÁSRA ALKALMAS HÚS
KERÜLHESSEN FORGALOMBBA.

13. kép
A húsvizsgálatot kiegészítő és a húskészítmények laboratóriumi vizsgálatáról nyújt
tájékoztatást.

TAKARÍTÁS, FERTŐTLENÍTÉS vágóhidakon és húsüzemekben

AZ ÁRSTRASZAKUDÓT KIVONÁS UTÁN
LE KEZEL MÓDRA ÉS FERTŐTLENÍTENI

A VÁGÓNID KÖVEZETÉT MELLEK SZÓRÁS
VIZSEL SZIRTALANÍTJUK ÉS NÉPEVEL
FELMOSSUK

A VÁGÓÁLLÁSOK KÖVEZETÉT MINDEN
FORRÁS UTÁN LE KEZEL MÓDRA ÉS A
VÁGÁS BEFEJEZÉSE FERTŐTLENITENI

A SERTÉS ÁRBEVÉZŐGÉP RONKÁKAI
ÉS A FEJINGÉZŐ ALKALMAZAT
ALAPOSAN SÜRÖLJÜK LE.

NAGYÜZEMI FERTŐTLENÍTÉS CÉLJÁRA
LEGMEGFELELŐBB A VIZVEZETÉKI HÁ-
LÓZATRA KAPCSOLHATÓ
TÖMÉNY OLDATBÓL AUTÓ
MATIKUSAN ADAGOLÓ
KÉSZÜLÉK.

A KIÜRÍTÉSI AKCIÓKAT FELMOSSUK ÉS
NAGYNYOMÁSÚ FERTŐTLENÍTŐ GÉPEL,

ENNEK HIÁNYÁBAN
HÁTIPLERMETEZŐVEL
FERTŐTLENÍTJÜK

A JÁRMŰVEK
SZÁLLÍTÁS ELŐTT
KIVÜL ÉS BELÜL
SZENNYEZŐDÉSEN
TÍRÍT A GÉP-
KÖCSIK BARABÓ
FEJLETÉT ÉS
ALVÁLÁT

MOSSUK LE ÉS

FERTŐTLENITJÜK.

A HÍRSZÓRÓ GÉPEL
5% OS MELLEK
SZÓRÁSALAPAL
SZIRTALANÍTJUK

MELD

5-5%-ES
CHLORAMINNAI
VAGY
% NITROGENIÁLL
FERTŐTLENITJÜK.

14. kép
Takarítás, fertőtlenítés a vágóhidakon és húsüzemekben. Az egyes ábrákon a gyakorlati végrehajtáshoz nyújt támpontot.

AZ ORGANOTHERAPIÁS SZERVEK GYŰJTÉSE

NÉLKÜLÖZHETETLEN ALAPANYAGOKAT AD A GYÓGYSZERIPARNAK

A húsipar dolgozó-állatorvosi ellenőrzés mellett- különböző szerveket és un. belső elválasztású mirigyeket gyűjtnek a gyógyszeripar számára. Ezekből vonják ki azon hatóanyagokat, melyeknek hiánya az emberi szervezetben a normális életfunkciók fölbomlását vagy zavarát idézi elő.

A SZERVEN ÖSSZEHOZÁSÁNAK TISZTÍTÁSÁNAK ÉS ELŐÁLLÍTÁSÁNAK VÁGÓHIDAKBŐL

VALAMENNYI GYÓGYSZER, MELYNEK ELŐÁLLÍTÁSÁHOZ A NYERSANYAGOT GONDOS ÁLLATORVOSI FELÜGYELET MELLETT TERMELJÜK KI, EMBERÉLETET MENT MEG, GYÓGYULÁST AD

15. kép
Az organotherapiás szervekről – úgynevezett belső elválasztású mirigyekről – nyújt tájékoztatást.

A húsipari vállalatok vezetőinek külön előadássorozat keretében hívták fel a figyelmét az élelmezés-egészségügy terén elengedhetetlen iparfejlesztési kérdésekre.

A Szolgálat a szakállatorvosainak továbbképzését a hálózatán belül szervezte meg. Az állatorvosok – különösképpen a húsipar sajátosságainak, problémáinak ismereteiről – a budapesti HÁESZ központban, a laboratóriumi szakállatorvosok és laboránsok központi laboratóriumában nyertek továbbképzést.

Tanulmányútjaik keretében több húsipari vállalatot – Csehszlovákiában, Lengyelországban, a Szovjetunióban, a Német Demokratikus Köztársaságban, Franciaországban, Ausztriában, a Német Szövetségi Köztársaságban, Svájcban – látogattak meg, és az ott szerzett tapasztalataikról, javaslataikról előadásban, közleményben, jelentésben számoltak be. Több állatorvos jelentős tudományos munkásságot fejtett ki. Az állatorvosok tollából mintegy 200 eredeti közlemény és kutatási eredményt közlő cikk jelent meg.

A Szolgálat állatorvosai szakközleményeikben általában a fogyasztók és egyben a húsipari dolgozók egészségének védelmében megkövetelt higiénés ismeretekről és a mindennapi legaktuálisabb témákról számoltak be. Tudományos és szakmai folyóiratokban olyan húsipari témát dolgoztak fel, mely a termelési higiénia és a tartósítási technológia sok homályos kérdésére vetített fényt, vagy egészítette ki a korábbi ismereteket. Ezen kívül állatorvosaink a műszaki, természettudományi és ismeretterjesztő társulatok nyilvánosságát felhasználva szakmai előadásokat, továbbképző tanfolyamokat, tapasztalatcsere látogatásokat, filmbemutatókat, vándorkiállítást szerveztek, továbbá múzeumi oktatási anyag és gazdag szakkönyvtár fejlesztésével is előmozdították az élelmiszeripari kultúra fejlődését. Ezáltal tevékeny részesei, hajtóereje lettek annak a célkitűzésnek, hogy a húsipar tapasztalati ismereteken alapuló, tudományosan megalapozott műszeresen ellenőrizhető és automatizálás felé haladó nagyiparrá váljék.

Több állatorvost hivatástudatuk vezérelte a Szolgálathoz. A szakállatorvosok jövedelme a szakigazgatás más területén működő állatorvosokhoz viszonyítva vonzó volt. A hivatalos időn belül végzett organotherápiás szervek vizsgálatából származó díjak és az 1960. évtől a Pénzügyminisztérium 50.054/1959. I. c. sz. alatt engedélyezett 30%-os veszélyességi pótlék jelentősen növelte az állatorvosok alapbérét.

A HÁESZ állatorvosai közül többen részesültek elismerésben az élelmiszeriparban az élelmezés-egészségügy terén kifejtett jó munkájáért. 1963-ban 2 állatorvos „Munkaérdemrend ezüst fokozata”, 17 állatorvos „Élelmiszeripari Kiváló Dolgozója”, 4 állatorvos „Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója” kitüntetésben részesült.

1963-ban az ÉlmM Igazgatási Főosztálya felmérte az élelmiszeripar higiéniai helyzetét. A vizsgálatáról szóló jelentést felterjesztette az ÉlmM Kollégiumának. Jelentésében kiemelte, hogy a HÁESZ 10 év alatt jelentősen fejlődött. Jelentésében továbbiakban leírja, hogy a HÁESZ egész országra kiterjedő szervezettel, jól felszerelt laboratóriumi hálózattal rendelkezik, a rendelkezésére álló létszámmal ellátja a húsvizsgálatot, irányítja és ellenőrzi a húsipari vállalatok higiéniai és állategészségügyi munkáját. Az 1963. szeptember 13-án tartott kollégiumi ülés a 33/1963. sz. határozatában a jelentésben foglaltakat elfogadta.

Mindezek arra engednek következtetni, hogy a HÁESZ 1953-1963 közötti időben a feladatait elismerően teljesítette és egyben jó alapot teremtett a Szolgálat továbbfejlesztéséhez, amit az is bizonyít, hogy a többszöri utódlás után az Élelmiszer- és

Takarmánybiztonsági Igazgatóság az élelmiszerbiztonság célkitűzéseit illetően ma is eredményesen működik.

Budapest, 2008. november 3.

IRODALOM

Bodrossy Leó, Kazár Gyula, Takács János: Tíz éve működnek a HÁESZ mikrobiológiai laboratóriumok (Húsipar 1962. 1. 31-34.).

Kazár Gyula: HÁESZ jelentősége (Hús-Baromfi és Hűtőipar 1953. 12. 2-4.).

Kazár Gyula: Az egészségügyi minimum oktatása és a higiénia gyakorlati megvalósítása a húsiparban (Húsipar 1954. IX-X. 26-27.).

Kazár Gyula: A köz- és állategészségügyi rendellenességek megszüntetésére vonatkozó intézkedések egységes végrehajtása tárgyában 42 szakállatorvosnak küldött körlevél (Élm.M. 352.382 / 1957. V. 20. sz. alatt iktatott).

Kazár Gyula: A függesztett szalagrendszerű lóvágás és feldolgozás egészségügyi követelményeinek értékelése (Húsipar 1958. 1-2. 14.).

Kazár Gyula, Gyimesi Vilmos: Az ország állategészségügyi helyzetének alakulása 1956-1958-ig a vágóhídi statisztika tükrében (Húsipar 1959. 6. melléklet, Magyar Állatorvosok Lapja, 1960. 3.).

Kazár Gyula: A HÁESZ a húsipari higiénia szolgálatában (Húsipar 1960. 4. 141-144.).

Kazár Gyula, Takács János: Az NDK és CSR vágóhídjainak és húsüzemeinek tanulmányozása során szerzett húsipari tapasztalatok (Húsipar 1961. 4. 150-157.).

Nagy Emil „10 éves a HÁESZ 1953-1963” szerkesztésében megjelent kiadvány (1964).

Kazár Gyula: A HÁESZ húsvizsgálati tevékenységének adatai és az abból levonható állategészségügyi következtetések (10 éves a HÁESZ 1953-1963. 30-38.).

Kazár Gyula, Méhes György, Gyimesi Vilmos, Prokopp László: Vágóhídjainkon előforduló egyes fertőző és parazitás betegségek számszerű és százalékos adatai az 1959-1961. években (Húsipar 1963. 2. 76-81. és 3. 113-115., Magyar Állatorvosok Lapja, 1963. 6.).

Köves Béla: A HÁESZ szerepe a Magyar Húsipar fejlődésében (10 éves a HÁESZ 1953-1963. 25-29.).

László Tibor: Az organoterápiáról és az organoterápiás szervekről (Húsipar 1958. 3-4. 37-38.).

Méhes György: 10 éves a HÁESZ (10 éves a HÁESZ 1953-1963. 5-21.).

Méhes György, Kazár Gyula, Gyimesi Vilmos, Füstös Miklós: Vágóhídjainkon előforduló egyes fertőző és parazitás betegségek számszerű és százalékos adatai az 1962-1964. években (Húsipar 1966. 5. 209-221., Magyar Állatorvosok Lapja, 1967. 12.).

Nagy Emil: Takarítás és fertőtlenítés a vágóhidakon és húsüzemekben (Húsipar 1955. 7-8. 4-8.).

Takács János: A laboratóriumi húsvizsgálatot befolyásoló körülmények és laboratóriumi vizsgálatok eredményéből levonható következtetések (10 éves a HÁESZ 1953-1963. 5-21.).

IRODALOM (IRATOK)

A gyógyszeriparban felhasználásra kerülő állati belső szervek gyűjtéséről szóló 45/1953. III. 19. OT sz. együttes utasítás.

A 45/1953. sz. OT együttes utasítás értelmében az FM-ÉlipM-BM együttes utasítás tervezete a vágóhídi húsvizsgálat ellátásáról.

Sebekó Albert: Altomare Iván miniszter elvtársnak a vágóhídi szakállatorvosok átvétele tárgyában 1953. IV. 8-án írt feljegyzése (FM XIII. 6576-47/1953.).

Szántó János: A Költségvetési Osztály részére a húsvizsgáló szakállatorvos, segédszemélyzet és laboratóriumok átvétele tárgyában 1953. V. 4-én írt feljegyzése.

FM Ribianszki Miklós: Előterjesztés tervezete a Minisztertanácshoz az állategészségügyi szolgálat egységes felügyeletéről tárgyában 1954-ben.

Magyari András, FM min.h.: Kovács Imre élelmezési miniszternek a külföldről származó fagyasztott húsok forgalmának szabályozása tárgyában 1957. XI. 16-án kelt átirata.

Dabronaki Gyula, ÉlmM min.h.: Magyari András miniszter-helyettesnek a külföldről származó fagyasztott húsok forgalmának szabályozása tárgyában „C” Min.h. 16.851/1957. sz. alatti 1957. XII. 4-én kelt átirata.

Magyari András, FM min.h.: Előterjesztés a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormányhoz a hatósági állategészségügyi szolgálat egységesítéséről (Földművelésügyi miniszter 001/35/1958. TŰK. sz. V. 24.).

Jelentés az állategészségügyi helyzetről és az 1960. év feladatairól. Az FM a kollégiumi ülésre előkészített anyagot az. ÉlmM-nak észrevételezésre átküldte.

Az ÉlmM észrevételei az állategészségügy 1960. évi feladatai című kollégiumi anyaghoz (Élm.M. H.Ig. 541.083/1959. XI. 3.).

Dabronaki Gyula, ÉlmM min.h.: Vas Istvánné, az Országgyűlés alelnökének az Élm-nek az 1961. I. 13-án kelt a HÁESZ felügyeleti hovatartozásának indokokkal alátámasztott álláspontjáról szóló tájékoztatása.

ÉlmM Igazgatási Főosztály jelentése a Kollégiumnak az élelmiszeripar higiénés helyzetéről (1963. IX. 13.)

ÉlmM: Az 1963. IX. 13-án tartott Kollégiumi ülés 33/1963. sz. határozata az élelmiszeripar higiénés helyzetéről.

Tímár Mátyás, PM főosztályvezető: Az állatorvosok részére veszélyességi pótlék emgdedélyezése (3141/1959/65/1959. IX. 18.).